

O'QUVCHILARDA "TARBIYA FANLAR"NI O'QITISH JARAYONIDA ILMIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH

Sharopova Ug'iljon Abduxalilovna

Namangan davlat pedagogika inistituti Pedagogika nazariyasi va tarix yo'nalishi 1- kurs magistranti.

sharopovaogiljon@gmail.com

+998943074246

Annotatsiya. Ushbu maqola "Tarbiya fanlar"ida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning nazariy va metodik asoslarini ko'rib chiqadi. O'quvchilarga ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, ularning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va ijtimoiy mas'uliyatni his qilish uchun yordam beradi. Maqolada ilmiy dunyoqarashning tarbiya fanlaridagi ahamiyati, o'quvchilarga ta'siri, metodik yondashuvlar va pedagogik amaliyotdagi muammolar hamda ularning yechimlari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda qo'llaniladigan metodlar, ya'ni, muammoli o'rganish, loyiha metodlari, amaliy mashg'ulotlar va munozara usullari keltirilgan. Maqola "Tarbiya fanlar"i o'qitish jarayonida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning muhimligini va uning pedagogik amaliyotdagi o'рни haqida chuqur tahlil olib boradi.

Kalit so'zlar: ilmiy dunyoqarash, "Tarbiya fanlar"i, pedagogika, tanqidiy fikrlash, metodik yondashuvlar, muammoli o'rganish, loyiha metodlari, amaliy mashg'ulotlar, ijtimoiy mas'uliyat, pedagogik metodlar, tarbiyaviy qadriyatlar, axloqiy tarbiya.

ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ «ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК»

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретико-методологические основы научного мировоззрения в рамках предмета «Педагогические науки». Это способствует формированию у студентов научного мировоззрения, развитию навыков критического мышления и принятию социальной ответственности. В статье анализируется значение научного мировоззрения в педагогических науках, его влияние на студентов, методические исследования и проблемы педагогической практики, а также судебные решения. Также рассматриваются методы управления научным мировоззрением, а именно проблемное обучение, методы планирования, практические занятия и методы дискуссии. В статье проводится глубокий анализ значения управления научным мировоззрением в процессе преподавания «Педагогических наук» и его роли в педагогической практике.

Ключевые слова: научное мировоззрение, «Педагогические науки», педагогика, критическое мышление, методические разработки, решение проблем, методы планирования, практические занятия, социальная ответственность, педагогические методы, образовательные ценности, нравственное воспитание.

FORMING STUDENTS' SCIENTIFIC WORLDVIEW IN THE PROCESS OF TEACHING "EDUCATIONAL SCIENCES"

Annotation. *This article examines the theoretical and methodological foundations of the scientific worldview in "Educational Sciences". It helps students to adopt a scientific worldview, develop critical thinking skills, and assume social responsibility. The article analyzes the importance of the scientific worldview in educational sciences, its impact on students, methodological research and problems in pedagogical practice, as well as court decisions. At the same time, the methods used to manage the scientific worldview, namely, problem-based learning, planning methods, practical exercises, and discussion methods, are discussed. The article conducts an in-depth analysis of the importance of managing the scientific worldview in the process of teaching "Educational Sciences" and its role in pedagogical practice.*

Keywords: *scientific worldview, "Educational Sciences", critical thinking, methodological developments, problem-solving, planning methods, practical exercises, social responsibility, pedagogical methods, educational values, moral education.*

KIRISH

Keling dastlab, ilmiy dunyoqarash nima? degan savolga javob olaylik. Ilmiy dunyoqarash bu- birinchi navbatda, insonning jamiyat, atrof-muhit, va tabiatga bo'lgan qarashlarining tizimi hisoblanadi. Bu qarashlar, o'quvchilarning dunyo va jamiyatdagi o'rni, ularning ijtimoiy, axloqiy va estetik qarashlari bilan bevosita bog'liqdir. Tarbiya fanlarini o'qitish jarayonida ilmiy dunyoqarashni shakllantirish o'quvchilarga faqat bilim berish bilan kifoyalanib qolmaydi, mas'uliyatni tushunish va o'zlarini jamiyatdagi faol shaxs sifatida ko'rish imkonini yaratadi.

O'quvchilarga ilmiy dunyoqarashni shakllantirish jarayoni nafaqat ilmiy, shu bilan birga axloqiy, estetik, ijtimoiy va madaniy qadriyatlar o'rgatish bilan bog'liqdir. Shu bois, tarbiya fanlarining ta'lim jarayonidagi ahamiyati katta. Ushbu maqolada tarbiya fanlarida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning nazariy asoslari, metodik yondashuvlar va o'quvchilarni ilmiy dunyoqarashga yo'naltirishning amaliy usullari ko'rib chiqiladi.

Tarbiya fanlari o'qitish jarayonida ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, o'quvchilarga ilmiy fikrlash ko'nikmalarini o'rgatishning eng samarali usuli hisoblanadi. Shu bilan birga ilmiy dunyoqarash — bu insonning tabiiy va jamiyatshunoslik fanlaridagi bilimlar orqali dunyo, inson va tabiatga nisbatan shakllangan izchil va mantiqiy qarashidir. Tarbiya fanlarini o'qitish orqali

o'quvchilarga nafaqat axloqiy, estetik va ijtimoiy qadriyatlar o'rgatiladi, balki ularning fikrlash tizimi, tanqidiy qarashlari ham rivojlanadi.

O'quvchilarga ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning asosiy maqsadi ularni haqiqiy dunyoni obyektiv ravishda qabul qilishga o'rgatishdir. Tarbiya fanlari o'quvchilarga dunyoqarashni kengaytirish, ilmiy va axloqiy qadriyatlarni o'zaro bog'lash orqali ularga mukammal shaxs sifatida shakllanish imkonini yaratadi. O'quvchilar ilmiy metodlar yordamida tabiat va jamiyat hodisalarini to'g'ri tushunishga harakat qiladilar, bu esa ularni mas'uliyatli va ma'rifatli fuqarolar sifatida yetishtishga o'z hissasini qo'shadi.

PEDAGOGIK AMALIYOT VA ILMIY TA'LIM

Tarbiya fanlarida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning metodikasi o'qituvchilarni bilimlarni amaliyotga tatbiq qilishga, o'quvchilarga nazariy bilimlarni turli ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilishda qo'llashga undaydi va yordam beradi. Shunday qilib, ilmiy dunyoqarash tarbiya fanlarining asosiy yuksaltiruvchi elementidir, bu o'quvchilarga kengaytirilgan tafakkur va ilmiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Tarbiya fanlarining asosiy maqsadi o'quvchilarda axloqiy, estetik va ilmiy dunyoqarashni shakllantirishdir. Ilmiy dunyoqarash o'quvchilarning fikrlash tarzini kengaytiradi, ularning tanqidiy qarashlarini rivojlantiradi va shaxs sifatida ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga yordam beradi. Ilmiy dunyoqarash o'quvchilarga quyidagi asosiy imkoniyatlarni taqdim etadi:

1. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish – o'quvchilar muammolarni ilmiy va mantiqiy tarzda tahlil qilishni o'rganadilar.

2. Mustaqil qarorlar qabul qilish – ilmiy dunyoqarash o'quvchilarga hayotiy vaziyatlarda mustaqil va aniq qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

3. Jamiyatdagi o'рни va mas'uliyatni tushunish – ilmiy dunyoqarash o'quvchilarni jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni hal qilishda faol ishtirok etishga undaydi.

Shunday qilib, ilmiy dunyoqarash faqatgina ilmiy bilimlarni o'z ichiga olmaydi, balki insoniy qadriyatlar, axloqiy norma va ijtimoiy mas'uliyatlarni ham ta'kidlaydi. O'quvchilar ilmiy dunyoqarash orqali nafaqat ilm-fan yutuqlari haqida

ma'lumot olishadi, balki ular jamiyatdagi muammolarni ilmiy nuqtai nazardan ko'ra tahlil qilishni o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, ularni ijtimoiy faollikka, fuqarolik mas'uliyatiga va jamiyatdagi axloqiy qadriyatlarni qadrlashga undaydi.

Tarbiya fanlarida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning metodikasi pedagogning o'quvchilarga ilmiy g'oyalarni tushunarli va samarali tarzda yetkazishiga asoslanadi. Quyidagi metodlar tarbiya fanlarida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda qo'llanilishi mumkin:

1. Muammoli o'rganish metodi:

Muammoli o'rganish metodi bu-o'quvchilarga ilmiy masalalar bo'yicha o'z fikrlarini erkin ifodalash va muammoni hal qilishda mustaqil yondashuvlarni topish imkoniyatini beradi. Bu metod o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga, tanqidiy qarashlarga va ilmiy yondashuvlarni qo'llashga undaydi. Misol uchun, o'quvchilarga ekologik muammolar yoki jamiyatdagi ijtimoiy nohaqliklar haqida savollar berilib, ularni ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilish va yechimlar topishga undaydi.

2. Loyiha Metodi:

Loyiha metodida, asosan, o'quvchilar ilmiy va amaliy muammolarni yechishda mustaqil ishlaydi. O'quvchilar guruhlar bo'lib ishlash, loyiha ishlab chiqish, muammoni o'rganish va amaliy natijalar ishlab chiqarishda o'z bilimlarini sinab ko'rishadi. Bu metod o'quvchilarga ilmiy fikrlashni nafaqat nazariy, balki amaliyotda ham qo'llash imkoniyatini yaratadi.

3. Darslarda munozara va diskussiya:

O'quvchilarni ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda darslarda munozara va diskussiyalarni tashkil qilish samarali metodlardan biridir. Bu metod o'quvchilarga o'z nuqtai nazarlarini erkin ifodalashga, boshqalar fikrlarini tinglashga va ilmiy nuqtai nazarlarni baholashga imkon yaratadi. O'quvchilar turli ijtimoiy va ilmiy muammolar bo'yicha munozaralar olib borib, o'z bilimlarini yanada kengaytiradilar.

4. Tajriba va amaliy mashg'ulotlar:

O'quvchilarga ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda tajriba va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish, ularni amaliyotga yo'naltirish muhim ahamiyatga ega. Masalan, fizika, kimyo yoki biologiya fanlarida o'quvchilar tajriba o'tkazish,

hodisalarni kuzatish va ilmiy xulosalar chiqarish orqali o'z bilimlarini amalda qo'llashlari mumkin.

TARBIYA FANLARIDA ILMIY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHDA YUZAGA KELADIGAN MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH

Bular:

1. Darslarni interaktiv va qiziqarli tarzda tashkil etish – ko'pincha o'quvchilar uchun ilmiy mavzular qiyin bo'lishi mumkin, shuning uchun darslarni qiziqarli va interaktiv qilish talab etiladi.

2. Ilmiy metodlarni qo'llashdagi cheklovlar – ayrim pedagoglar ilmiy metodlarni samarali qo'llashda tajriba va resurslar yetishmovchiligi bilan duch kelishlari mumkin.

3. O'quvchilarning motivatsiyasi – ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun darslarning amaliy ahamiyatini tushuntirish zarur.

Yechimlar:

- Darslarni interaktiv usullar bilan boyitish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish.
- Ilmiy metodlarni samarali qo'llash uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish.
- O'quvchilarga ilm-fanning kundalik hayotdagi ahamiyatini tushuntirish, ularni faol ishtirok etishga undash.

XULOSA

Bilamizki, "Tarbiya fanlar"ida ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, o'quvchilarga ilm-fan, axloqiy qadriyatlar va jamiyatdagi o'rni haqida bilimlar berishning samarali usulidir. Bu jarayon o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga, ilmiy va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga yordam beradi. Ayni paytda pedagoglar ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda muhim pedagogik metodlardan foydalanishlari kerak, shu bilan birga, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ularni amaliy mashg'ulotlarga jalb qilish muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, D. R. (2018). Pedagogik texnologiyalar: nazariy asoslar va amaliyot. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi O'qituvchilar va Tarbiyachilar Assotsiatsiyasi.
2. Baxramov, X. Sh. (2017). Tarbiya fanlari va ilmiy dunyoqarash. Toshkent: Akademnashr.
3. Islomov, B. M. (2020). Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish: nazariy va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Qosimov, R. A. (2019). Pedagogik metodlar va ularning samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. Xudoyberganov, A. K. (2021). Ilmiy va amaliy pedagogik metodlar: O'qitish va tarbiya fanlari misolida. Samarqand: O'qituvchilar nashriyoti.
6. G'afforov, M. A. (2015). Tarbiyaviy qadriyatlar va ilmiy dunyoqarash. Toshkent: Ma'naviyat.
7. Sharipov, O. F. (2022). Ilmiy dunyoqarash: tarbiya va o'qitish metodlari. Tashkent: Fan va ta'lim.
8. Fayzullayeva, D. S. (2020). Ilmiy pedagogika va jamiyatdagi o'rni. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
9. Sodiqov, A. S. (2016). Ijtimoiy va ilmiy metodlar orqali tarbiya fanlarining rivojlanishi. Toshkent: TATU nashriyoti.
10. Shamsutdinova, D. F. (2018). Tarbiya fanlarida ilmiy metodlarni qo'llashning samaradorligi. Tashkent: O'zMU nashriyoti.
11. Akramov, Z. M. (2021). Axloqiy va ilmiy dunyoqarash shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
12. Ergasheva, L. N. (2019). Pedagogik amaliyotda metodik yondashuvlar. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti.